

Het wordt tijd dat Den Haag een hoger belang in het oog krijgt

Posted on 29 september 2021 by Bart Jan Spruyt

Omdat de waarheid zich in het verval onthult, vond ik de afgelopen maanden van politiek gekonkel in Den Haag hoogst interessant. Fascinerend hoe in een rechtstatelijk gezien nogal ingewikkelde situatie, moties van wantrouwen en afkeuring tegen een demissionaire minister-president werden ingediend, hoe vertrouwelijke notities uitlekten, hoe partijen elkaar uitsloten en daarvoor spitsvondige argumentaties fabriceerden, hoe de beeldvorming tegenwoordig het gehele politieke bedrijf bepaalt, hoe een politiek leider een toekomstige coalitiepartner wegzette als 'ritselaar', hoe het CDA vermoedelijk blijvend teloorging, en hoe alles nu is verzand in een stroeve impasse van 'politieke pijn'.

Ministers vertrekken en worden ontslagen. Het laatste dieptepunt is het voorstel van Kaag (een coalitie van zes partijen), gepresenteerd als een 'doorbraak' en 'concessie', terwijl dat voorstel al in augustus is gedaan en toen al is geblokkeerd. Het is één treurspel van onwelwillendheid en incompetentie. Het is de staat van de Nederlandse politiek.

Grootmoedigheid

Waar het in essentie aan ontbreekt, is misschien met één woord samen te vatten: grootmoedigheid. De *megalopsychia* (grootheid van ziel) is een centrale notie uit de klassieke deugdethiek. Aristoteles zag de grootmoedigheid zelfs als de bekroning van alle deugden. Zij houdt het gulden midden tussen kleinmoedigheid en hooghartigheid. De grootmoedige mens staat, zelfbewust, onverschillig tegenover eer en populaire bijval. Hij durft de werkelijkheid onder ogen te zien. En hij is vooral niet haatdragend of wraakzuchtig. Hij is vergevingsgezind, mild, prudent.

Het tegenovergestelde van grootmoedigheid is dus de kleinzieligheid. De kleinzielige mens ziet zichzelf door de ogen van anderen. Hij is berekenend; kijkt hoe de hazen lopen en maakt dan zijn keuzes. Hij is belust op eer en wil worden toegejuicht. Hij is bereid zijn oordeel in te ruilen voor de mening van het volk. Zijn kleinheid maakt tegelijk dat hij maar weinig werkelijkheid verdraagt. En hij is rancuneus.

Een poel van emoties

Ik denk dat wij de afgelopen maanden naar heel veel kleinzieligheid hebben zitten kijken. De rede ging ten onder in een diepe poel van opzichtig geëtaleerde emoties. Emoties van verontwaardiging en diepe afkeer.

Het spelletje om de leider van de VVD 'in office' te houden maar zelf 'in power' te komen, sleepte zich wekenlang voort. En ondertussen werden vooral de opiniepeilingen in de gaten gehouden, en werd angstvallig gegluurd hoe anderen zich op sociale media uitten.

Een hoger belang

We hebben een eenvoudig gezegde om grootmoedigheid aan te duiden: over je eigen schaduw heen stappen. Dat is de bereidheid om een beslissing te nemen waarbij je je niet door eigenbelang of het belang van de eigen organisatie of partij laat leiden, maar door een hoger belang. En er staan tegenwoordig nogal wat hoge belangen op het spel.

Inzet voor een hoger belang kan met tegenzin of levensbeschouwelijke pijn gepaard

gaan, met veel water bij de wijn, en daarom juist is er zoveel grootmoedigheid voor nodig. Grootmoedigheid is vooral zo prudent, omdat de grootmoedige mens de beperkte reikwijdte van politieke middelen begrijpt en daarom geen ideoloog is die een blauwdruk wil opleggen.

Churchill en H.G. Wells

Wat een politicus vooral nodig heeft, is dus inderdaad niet een grootse visie. Van belang is vooral gezond verstand en een scherp inzicht in de werkelijke situatie.

Winston Churchill, die de grootmoedigheid belichaamde en als een groot conservatief bekend staat (en dat ook was), ontmoette kort na het begin van de oorlog de schrijver H. G. Wells, socialist, gelovige in een toekomstige wereldregering. Wells vroeg Churchill hoe het er met die oorlog voor stond.

De KMT-politiek

'We gaan vooruit met ons idee', antwoordde Churchill.

'Heeft u een idee?', vroeg Wells verbaasd.

'Jazeker', zei Churchill, 'volgens de lijnen van ons algemene beleid'.

'Heeft u een algemeen beleid?', hield Wells aan.

'Ja', zei Churchill, 'de KMT-politiek'.

'En wat is die KMT-politiek dan wel?'

'Het staat hier voor: Keep Muddling Through.' Gewoon door blijven modderen.

Grootmoedigheid nu zou dus betekenen om met respect voor verschillen en overtuigingen, aan alle grieven en verschillen voorbij te zien en een hoger belang in het oog te krijgen. Maar dat hebben we de afgelopen maanden nog niet gezien.

De oorspronkelijke versie van dit artikel stond in het *Nederlands Dagblad* van vrijdag 24 september.